

Asia	Selvitys Joroisten kunnan hankintojen paikallisuudesta
Viite	Joroisten perussuomalaiset rp valtuustoaloite (Kv 15.11.2021 §77)
Selostus	Tekninen toimi on kunnan yleishallinnon pyynnöstä selvittänyt Joroisten Perussuomalaiset rp. tekemän valtuustoaloitteen pohjalta kunnan hankintojen ja pienhankintojen käytäntöjä ja paikallisuutta hallintokunnilta.

Selvitys

Joroisten Perussuomalaiset rp. aloitteessa on huomioitu oikein julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lainsäädännön soveltamisessa huomioitavat kansalliset hankintoja koskevat kynnysarvot. Hankintalain kansalliset kynnysarvot alittavia hankintoja kutsutaan pienhankinnoiksi ja pienhankintojen kilpailutus on jätetty hankintalain soveltamisen ulkopuolelle, minkä johdosta ne voidaan toteuttaa kevyemmällä menettelyillä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö kunnan julkisena hankintayksikkönä tulisi niitä kilpailuttaa ja noudattaa toiminnassaan muutoin yleisiä hallinnon periaatteita. Lähtökohtana pienhankintoja suunnitellessa on hankintayksikön omat hankintaa ohjaavat tarpeet ja yleiset hallinnolliset toiminta- ja menettelytapaohjeet. Arvioitava on myös hankittavien palvelujen ja tavaroiden arvoa suhteessa hankintalainsäädännön kynnysarvoihin tarkoituksenmukaisilla hankintajaksoilla. Vaikka yksittäinen hankinta ei ylittäisikään hankintalain kynnysarvoja, voi hallintokunnittain olla tarkoituksenmukaista yhdistää niitä laajemmiksi kokonaisuuksiksi. Tästä esimerkkinä yleisti käytetty puitesopimusmenettely tiettyjen palveluiden tilaamiseksi suoraan sopimustoimittajalta.

Yleisenä hankintalinjauksena on kunnan toiminnassa ollut, että palvelu, jota ei itse pystytä tai ole tarkoituksenmukaista tuottaa, hankitaan kilpailutuksen kautta. Sama koskee toistuvia tavarahankintoja. Käytetyimpiä hankintojen muotoja palveluissa ja tavaroissa ovat olleet alueelliset yhteishankinnat hankintayksiköiden, kuten Sansia, Sarastia, IS-hankinta, KL-Kuntahankinnat kautta tai oman kansallisen kilpailutuksen järjestäminen. Yhteishankinnat ja puitejärjestelyt vähentävät hankintayksikön hallinnollisia tehtäviä ja osaltaan turvaavat palveluntuotantoa äkillisissä tarpeissa. Toisaalta puitejärjestely luo turvaa myös palveluntuottajalle kiinteällä sopimuskaudella ja tasaisella tilauskannalla. Näiden käytäntöjen ja hankintalainsäädännön rinnalle on valmisteltu myös v. 2019 kunnan pienhankintaohje, jossa kuvataan pienten kertaluontoisten palvelujen tai tavaroiden hankkimista koskevia menettelytapoja.

Kunnan tekninen toimi on pitkään kunnossapidossa ja korjaustoiminnassaan tukeutunut paikalliseen palveluntuotantoon kilpailuttamalla määräajoin puitesopimuksen kaltaisesti tuntiveloitusperusteisesti hankittavat rakennustyöt ja LVIAS- asennustyöt sekä maansiirto- ja kaivinkonetyöt, joita käytetään kunnan rakennusten ja kuntatekniikan kunnossapidossa ja korjauksissa laajasti. Menettelytapa on suhteellisen yleinen kuntasektorin toiminnassa ja osaltaan vähentää suoria pienhankintoja merkittävästi. Puitesopimukset ja tasainen töiden tilauskanta ovat teknisen toimen käsityksen mukaan työllistäneet paikallisia yrittäjiä hyvin. Viimeisimmän sopimuskauden (2019–2022) avoimien kansallisten tarjouskilpailujen

perusteella valittujen toimittajien paikallisuus etusijajärjestyksen (kilpailutuksen 1. sijalla) perusteella on konetöissä n. 75 % ja asennus- ja rakennuspalveluissa 100 %.

Kunnan katuverkon ja kiinteistöjen piha-alueiden aurausten osalta tekninen toimi kilpailuttaa urakat määräajoin kolmena osakokonaisuutena, Kirkonkylän kadut, kirkonkylän kiinteistöt ja Kuvansin kadut ja kiinteistöt. Katujen auraus ja hiekoitus ovat työllistäneet paikallisia yrityksiä erittäin hyvin suoraan tai aliurakoinnin kautta, yritysten paikallisuus on teknisen toimen käsityksen mukaan sopimuskaudella 2020–2023 luokkaa 90–100 %, vaikka suoria sopimussuhteita ei kaikilla osa-alueilla olisikaan. Sopimuksen suoritusvelvollisuuteen kuulumattomat työt tai lisätilaukset, tehdään pääosin sopimuksessa sisällä olevilla erillishinnoilla. Näin erikseen kilpailutettavien pienhankintojen osuus on katujen puhtaanapidossa erittäin pieni.

Liikuntapaikkojen hoitoon liittyviä ulkopuolisia palveluita ovat konetyöt, kuten niidot ja murskaukset sekä pienet kaivinkonetyöt, joita hankitaan paikallisilta urakoitsijoilta edellä mainitun konetöiden puitesopimuksen kautta. Hiihtolatujen kunnossapito kilpailutetaan määräajoin, ja palvelun paikallisuus on viime sopimuskaudet ollut 100 %. Myös hiihtolatujen kunnossapidossa sopimuksen suoritusvelvollisuuden piiriin kuulumattomissa töissä käytetään pääasiassa sopimuksen sisällä olevia erillishintoja ja työt saadaan näin nopeasti ja vastaavalla kalustolla hoidettua.

Puitesopimusten lisäksi tekninen toimi pyrkii muodostamaan kynnsarvot alittavia, mutta hankintalain tarkoittamia perusteltuja osakokonaisuuksia rakennusten investoinneista, jotta ne voidaan kilpailuttaa pienhankintoina tai teettää suoraan puitesopimuksen perusteella tuntiveloitusperusteisesti. Paikallisten yritysten osallistumismahdollisuudet kilpailutukseen pyritään hankintaa suunniteltaessa huomioimaan. Tällaisia ovat viime vuosina olleet mm. vanhaan virastotaloon tehdyt korjaustyöt, lukiorakennuksen sadevesi- ja salaojakorjaukset, katujen rakentamiseen ja peruskorjaukseen liittyvät pienurakat, ilmanvaihtolaitteistojen määräaikaikaiset puhdistukset sekä vesi- ja viemäriverkon rakentamiseen ja korjaamiseen liittyvät urakat. Urakoiden kilpailutuksessa on suosittu www.tarjouspalvelu.fi sähköistä hankintakanavaa, jolloin aineisto on kaikkien saatavilla sähköisesti yhdestä paikasta. Puitesopimustoimittajien välistä suoraa minikilpailutusta on kokeiltu mm. konetöissä, mutta laajempaa kokemusta sen toimivuudesta ei toistaiseksi ole.

Suunnittelu- ja asiantuntijatehtävien hankkimiseksi tekninen toimi on yhdessä Varkauden kaupungin kanssa kilpailuttanut avoimena kansallisena hankintamenettelyinä yhteishankintayksikkö Sansian kautta teknisen sektorin yleisesti käyttämät konsultti- ja asiantuntijapalvelut 7 laajan osakokonaisuuden osalta. Jokaisessa osakokonaisuudessa on pisteytettyä 5 toimijaa, joilta voidaan tilata konsultti-, asiantuntija- ja tutkimuspalveluita. Kyseisessä hankinnassa ei ole mukana Joroislaisia yrityksiä. Tämä johtuu todennäköisesti kyseisten konsulttipalveluiden puuttumisesta Joroisten kunnan alueella toimivien yritysten palveluvalikoimasta.

Siivous- ja ruokapalveluiden tavarahankinnat keskittyvät pitkälti volyymin vuoksi yhteishankintayksikön (Sansia) kautta kilpailutettuihin toimittajiin. Ruokapalveluissa tehdään kausittaista pienhankintaa suoraan paikallisilta tuottajilta, mutta ongelmaksi nousee kausituotteiden, kuten esimerkiksi marjojen pakaste- ja varastointitilojen puute tilaajan päässä, eikä hankintoja voida tehdä kovinkaan paljon varastoon ja hankinnat ovat kausipainotteisia. Erilaisissa kiire- ja hätätöissä pyritään käyttämään paikallisia toimijoita suoraan hankintana.

Sivistystoimessa hankittavat tavarat ja palvelut keskittyvät oppimateriaalin, oppimisvälineiden ja henkilökuljetusten ympärille. Sähköisissä ja perinteisissä oppimateriaalin ja oppimisvälineiden hankinnoissa tukeudutaan yhteishankintayksikön kilpailuttamiin toimijoihin sekä omien kilpailutusten kautta valikoituneisiin toimijoihin. Pienhankintoja on suhteessa hallinnonalan laajuuteen varsin vähän, mutta paikallisia toimijoita pyritään käyttämään aina, kun yksittäisen tavarat tai palvelun kautta siihen on mahdollisuus.

Henkilöliikennekuljetukset kilpailutetaan EU- kynnysarvon ylittävänä palveluhankintana määräajoin, tarkoituksenmukaisen hankintajakson vuoksi. Viime hankintajaksolla kilpailutettiin linja-autoilla ja henkilöautoilla tapahtuvat kuljetukset erikseen. Henkilöautojen (koulutaksit) paikallisuus lähentelee 100 %. Kaikesta kunnan henkilö- ja joukkoliikennekuljetusten kuljetuskustannuksista paikallisten yritysten osuus on noin 53 %. Tämä sisältää koko kunnan joukkoliikenteen, tilausliikenteen ja kouluautoliikenteen hankinnat. Paikallisten mahdollisuudet pyritään varmistamaan muodostamalla kohtuullisia osakokonaisuuksia suuremman hankinnan sisälle ja asettamalla tiettyjä hankintalainsäädännön mahdollistamia reunaehtoja palvelun tuottamiselle. Pienet ja kertaluonteiset hankinnat pyritään tekemään suoraan paikallisilta palveluntuottajilta hintakyselyiden perusteella tai käyttämällä suoraan sopimuksissa sisällä olevia erillishintoja. Alueellisesti tuotettavien tai hallinnoitavien kuljetusten (Ely-liikenne) osalta kunta ei juuri voi vaikuttaa hankinnan paikallisuuteen.

Kunnan hallinnon hankinnat koskevat pääasiassa erilaisia hallinnollisen toiminnan järjestämisessä tarvittavia ohjelmistoja, palveluita ja tavaroita. Yleisesti kunnan hallinnossa hyödynnetään paikallisten yrittäjien palveluja erilaisissa kokousten, juhlatilaisuuksien, tapahtumien ja muistamisten pitopalvelu- ja tilavuokrausten kautta. Paikallisuus hankinnoissa on erittäin suuri. Vain yksittäisiä kunnan järjestämiä seminaaritapahtumia on valtuustokausittain muualla kuin Joroisissa.

Yhteenveto

Yhteenvetona voidaan todeta, että kunta hankintayksikkönä käyttää jo tällä hetkellä erittäin laajasti paikallisten yritysten tuottamia palveluja. Kunta pyrkii suunnittelemaan hankintansa käytettävissä olevin resurssein ja hankintalainsäädännön ja hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti niin, että paikallisilla yrityksillä on mahdollisuus osallistua kunnan hankintoihin.

Valtuustoaloitteen perusteella kehitysehdotuksena nykytilanteeseen esitetään paikalliselle yrittäjäjärjestölle, että se yhdessä yritysten kanssa kokoaa paikallisten yritysten yhteystiedot- ja palveluvalikoiman yleisesti saataville, jolloin kunta voi yksittäisiä tai kohdennettuja pienhankintoja tai muita kilpailutuksia suunniteltaessa ja toteuttaessa lähettää tiedossa oleville paikallisille toimijoille esimerkiksi sähköpostilla tietoa avoimesta tarjouspyynnöstä tai kutsua paikallisia toimijoita koolle kuulemaan tulevista hankinnoista. Menettelyissä on kuitenkin huomioitava hyvän hallintotavan mukaisesti avoimuus ja tasapuolisuus sekä olemassa olevat puite- ja yhteishankintasopimukset.

Edelleen kehitettävää on elinkeinotoimen, paikallisten yrittäjien ja kunnan hankintatoimen välisessä yhteistyössä. Esityksenä on, että elinkeinotoimen ja kunnan hankintatoimen yhteistyötä tiivistetään ja hankintojen sekä tulevien tarpeiden osalta lisätään tiedottamista paikallisille toimijoille ja ohjataan esimerkiksi sähköisen tarjouspalvelun käyttöön.